



LOMMEL FIETSBOULEVARD

Archeologienota: Programma van maatregelen.

RAPPORT NR. 1271

Titel

Archeologienota Lommel Fietsboulevard: Programma van maatregelen

Auteur(s)

Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2023-086

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2023C250

Plaats en datum

Beerse, 27/04/2023

INHOUD

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens	3
1 Gemotiveerd advies	4
1.1 Aanleiding vooronderzoek	4
1.2 Resultaten vooronderzoek	4
1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek	6
2 Programma van maatregelen	8
3 bibliografie	9

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode J. Verrijckt		2023-086
Projectcode Onroerend Erfgoed		2023C205
Locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Lommel
	Deelgemeente	Lommel
	Straat	Speelpleinstraat – Heibergstraat – Wanstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Lommel
	Afdeling	2 (Lommel)
	Sectie	A
	Percelen	Openbaar terrein, 103B3 (deel), 180F (deel), 860F2 (deel), 860G2 (deel)
Coördinaten	Noordoost	X: 215 639 Y: 215 751
	Noordwest	X: 215 185 Y: 215 851
	Zuidoost	X: 215 419 Y: 214 805
	Zuidwest	X: 215 377 Y: 214 135
Oppervlakte plangebied		Ca. 58.866 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 27.200 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt

1 GEMOTIVEERD ADVIES

1.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen langsheen de Wanstraat-Heibergstraat-Speelpleinstraat te Lommel. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

1.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Lommel. De oudste benaming dateert van 990, jaar waarin graaf Ansfried zijn domein in Lommel, in de oorkonde omschreven als villam suam de Loemele, aan de kapittelkerk van Hilvarenbeek schenkt. Het tweede deel: lo, dat tot le evolueerde, zou wijzen op bos op hoge zandgrond. Het eerste kan als een waternaam worden beschouwd. Loem, lum is in verband te brengen met het Oudengelse lum(m): ven, moeras. De volledige dorpsnaam betekent dan: een hoger gelegen loof- of kreupelbos bij een moeras of ven. Op historisch kaartmateriaal is te zien dat reeds in de 19^{de} eeuw het wegennet binnen en nabij het plangebied zeer gelijklopend is met het huidige. Op de Vandermaelenkaart is er vooral dennenbos en heide zichtbaar in de directe omgeving. Dit is overeenkomstig de geschiedenis van de gemeente. Hierdoor is de verwachting op archeologische sites uit de nieuwe tijd en nieuwste tijd laag.

Het onderzoeksgebied ligt op een hoogte van ongeveer 47 à 48 m + TAW. Het hoogste punt ligt in het zuiden, nabij het centrum van Lommel, en loopt zachtjes af naar het noorden toe.

De natuurlijke afwatering gebeurt via de Klagloop (of Klachloop) ten westen van het plangebied. Deze maakt deel uit van het Maasbekken. Ten westen van de Klagloop is er een stijrand aanwezig, terwijl het plangebied op een zachtere helling aan de vallei te situeren is. Zoals ook zichtbaar is op de kaart van Vandermaelen, situeert het plangebied zich op de rand van de alluviale vlakte dat in de winter onderhevig kan zijn aan overstromingen.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het grootste deel van het plangebied gekarteerd als (matig) droge zandbodem. In het zuiden komt er ook een dikke antropogene humus A horizont voor. Centraal en in het zuiden komen delen voor die ook duidelijk door de mens zijn ontsierd (OB en OT-gronden). Gelet op de landschappelijke ligging, in een omgeving met enkele beekvalleien en verscheidene vennen, is er een hoge verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig. Doordat er sprake is van een podzolbodem, is de kans op een is de kans op het aantreffen van intact bewaarde artefactenvindplaatsen uit de vroege prehistorie (steentijd) hoog.

Het plangebied zelf kent geen archeologische en historische gegevens. Binnen een straal van 1000m werden slechts een aantal CAI-meldingen aangeduid. In drie van de vijf gevallen gaat het om rapportage van een archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem. In twee hiervan werden sporen aangetroffen te dateren in de nieuwe tijd en de 19^{de} eeuw (perceelsgrenzen, kuilen, greppel); in de andere werden geen archeologisch relevante indicatoren aangetroffen. Tijdens een

metaaldetectie net in het westen werd een Romeinse munt opgedolven. In het zuiden was er een kerk aanwezig. Naast de drie reeds vermelde rapporten, werden nog twee andere archeologienota's opgemaakt. Slechts één van deze twee werd op heden vervolledigd met een gepubliceerde nota. Hier waren enkel wat sporen uit sub-recente periodes aangetroffen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er slechts weinig, goed onderzochte, archeologische sites aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied. Dit is vermoedelijk niet te wijten aan het ontbreken van archeologische sites. Waarschijnlijk is dit te wijten aan het ontbreken van recente, grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een zeer hoge verwachting voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroeg, volle en late middeleeuwen) is eerder matig tot laag.

De opdrachtgever plant op het terrein de omgevingsaanleg van de Wanstraat-Heibergstraat-Speelpleinstraat te Lommel. De werken zonder impact in de bodem worden hier niet besproken. De geplande werken hebben samen een oppervlakte van ca. 27.200 m² verdeeld over verschillende zones. De werken met impact in de bodem zijn op te delen in volgende zones:

- Kruispunt Wanstraat-Heibergstraat-Wijerkeren: Dit kruispunt wordt heraangelegd. De westelijke bocht van de Wanstraat-Wijerkeren wordt geëlimineerd en krijgt een groeninrichting met een pleintje voor de kapel. Groenzones worden voorzien tussen de straat en private terreinen.
- T-splitsing Heibergstraat-Speelpleinstraat: Tussen het zuidelijke en het noordelijke deel van Speelpleinstraat wordt een knip voorzien voor autoverkeer. De verbinding voor fietsers blijft wel mogelijk. De vrijgekomen ruimte wordt ingericht als een plein in grind waarop fietsenstallingen voorzien worden voor Lommel SK. Groen wordt aangelegd langsheen de straatkanten. De wegenis in asfalt zal 50cm diep gaan.
- Kruispunt Speelpleinstraat-Rijtenstraat: Ter hoogte van het kruispunt met de Rijtenstraat blijft de huidige geasfalteerde weg behouden. De bermen worden wel aangepakt om het parkeren te verhinderen. Op het kruispunt met de Rijtenstraat is ontharding voorzien waar mogelijk. Vanuit de Rijtenstraat is er een zachte verbinding naar de Speelpleinstraat. Er is geen doorgang voor autoverkeer tussen de Rijtenstraat en de Speelpleinstraat. Het voetpad tussen de Speelpleinstraat en de Rijtenstraat wordt opnieuw aangelegd, in overeenstemming met de bestaande situatie.

Tussen de inrit van huisnummer 39 en de zachte verbinding naar de Rijtenstraat worden paaltjes geplaatst op de Speelpleinstraat om het doorgaand autoverkeer in de Speelpleinstraat onmogelijk te maken.

- Speelpleinstraat Sahara sportcentrum: De zuidelijke toegang tot het sportcomplex wordt heraangelegd in grind en gebonden grind (zandkleurige asfalt). Het bestaande basketbalterrein wordt opgebroken en opnieuw aangelegd in rubber. Lange zitbanken worden voorzien langsheen het speelterrein, alsook wordt de groenzone verfraaid.
- Speelpleinstraat plein Soeverein: Het kruispunt Speelpleinstraat-Nieuwe Kopen-Sportveldenstraat wordt heraangelegd.

Parallel aan de Speelpleinstraat wordt een oprit naar de bestaande parking aangelegd. Deze parking wordt uitgebreid met extra parkeerplaatsen, waaronder 10 parkeerplaatsen voor mindervaliden en 20 voor elektrische voertuigen. De wegenis in asfalt zal 50cm diep gaan, de parking in grind 54 cm. Aan de voorkant van het gebouw wordt de groenzone ook onder handen genomen. Over het algemeen wordt er meer gras ingezaaid, met de bestaande wadi in het zuiden die een klein deelje wordt gedempt. Een extra oversteek wordt voorzien van de Soeverein

naar de overkant van de Speelpleinstraat waar een bushalte wordt voorzien. De bushalte zal gemaakt worden in grind en heeft een diepte van 54 cm onder maaiveld.

- **Speelpleinstraat:** De Speelpleinstraat wordt een fietsboulevard voor fietsers, lopers en bussen. Enkel bestemmingsverkeer zal worden toegelaten. Tussen het Sahara sportcentrum en de ruitrij wordt volledig opgebroken en heraangelegd. In het noorden wordt de scherpe bocht ingekort om zo een wijdere en dus meer veilige bocht te creëren. De weg zelf wordt aangelegd in asfalt en heeft een diepte van 50 cm.
- **Speelpleinstraat ruitrij:** De bestaande gefundeerde piste wordt heraangelegd als parking, met drie parallelle rijen en een gewapende graszone voor trailers. Tussen de rijen ligt een gracht die een diepte heeft van 50 cm onder maaiveld. De parkeerplaatsen in grind zullen 45cm diep reiken, de wegenis in steenslagverharding zal 60 cm diep gaan.

Heel wat van deze werken zijn een update van de bestaande situatie en zullen bijgevolg niet dieper gaan dan de huidige verstoring. Het gaat hierbij om de kruispunten, T-splising, heraanleg van de Speelpleinstraat, heraanleg van de omgeving van en rond het basketbalterrein, de groenomgeving, een groot deel van parking en bushalte aan de Soeverein. De bestaande piste aan de ruitrij zal vervangen worden door een parking, maar de impact zal beperkt blijven tot de gekende verstoring van de verstevigde ondergrond van de piste. Enkele zaken zijn wel nieuw en zullen mogelijk niet verstoorte grond raken, met name: de parkeerplaatsen voor mindervaliden aan de Soeverein en de noordelijke bocht van de Speelpleinstraat. De oppervlakte hierbij is echter klein én versnipperd van aard.

Hoewel er voor het plangebied een zekere archeologische verwachting op te stellen valt, zal vervolgonderzoek niet nuttig zijn. De impact die buiten de gekende verstoring gaat, is te klein in oppervlakte en te versnipperd om gedegen archeologisch onderzoek toe te laten.

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden. Gelet op het feit dat de geplande werken overwegend binnen de reeds gekende verstoring blijven, is er een laag potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat het terrein reeds in grote mate werd verstoord en dat de nieuwe werken grotendeels beperkt blijven tot deze verstoring. De zones die wel mogelijk onverstoorte grond raken zijn klein in oppervlakte en versnipperd van aard, waardoor gedegen onderzoek niet nuttig is.

Na een fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om (Code van Goede Praktijk, p. 31):

~~1. Een archeologienota of nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft, of;~~

2. Een archeologienota of nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft (doordat de geplande bodemingrepen geen impact hebben op het eventueel

aanwezige erfgoed of doordat verder onderzoek van het aanwezige erfgoed geen nuttige kenniswinst zou opleveren), of;

~~3. Een archeologienota of nota op te maken die de noodzaak voor een archeologische opgraving staat én een plan van aanpak hiervoor biedt, of;~~

~~4. Een archeologienota of nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staat én een plan van aanpak hiervoor biedt.~~

Op basis van bovenstaande argumentatie word een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt.

Hierbij rekening houdend dat de geplande werken deze diepte niet zullen bereiken, adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, is de gekende verstoring van het terrein. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site.
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project: Heel wat van deze werken zijn een update van de bestaande situatie en zullen bijgevolg niet dieper gaan dan de huidige verstoring. Het gaat hierbij om de kruispunten, T-splitsing, heraanleg van de Speelpleinstraat, heraanleg van de omgeving van en rond het basketbalterrein, de groenomgeving, een groot deel van parking en bushalte aan de Soeverein. De bestaande piste aan de ruitrij zal vervangen worden door een parking, maar de impact zal beperkt blijven tot de gekende verstoring van de verstevigde ondergrond van de piste. Enkele zaken zijn wel nieuw en zullen mogelijk niet verstoorte grond raken, met name: de parkeerplaatsen voor mindervaliden aan de Soeverein en de noordelijke bocht van de Speelpleinstraat. De oppervlakte hierbij is echter klein én versnipperd van aard. J. Verrijckt bvba geeft dan ook het advies om de terreinen vrij te geven.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

3 BIBLIOGRAFIE

Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.